

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного приміря. 3 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
" " поза табор. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імени Б. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
in Wetzlar.

Ч. 20 (67).

Неділя, 8. квітня 1917.

Рік III.

Готовсь до боротьби!

(Поклик до полонених Українців).

Президія Союзу визволення України оголошує такий поклик до полонених Українців:

„Вибила врешті година погібелі кривавого царизму. За всі кривди, счинені царями й їх прислужниками народам Росії, прийшла давно мріяна й заслужена кара. Революція, невинний вибух якої ми передбачали від того дня, як спалахнула війна, охопила цілу Росію скорше, ніж того можна було сподіватись. Власть опинилася в руках народніх представників, а в перспективі зарисовується запровадження в Росії демократичної республіки. Разом з демократичними елементами всіх народів Росії бажаємо запанування нефаляшованого народоправства й маємо надію, що до сього прийде. В сій цілі мають бути скликані установчі збори й вони рішать, хто і як має правити російською державою. Сподіваємось, що се рішення буде відповідати засадам поступу, свободи, рівності і справедливости. Рівності і справедливости для всіх людей, для всіх націй.

І перед нашим народом розкривається за широке поле боротьби за своє визволення. До сеї боротьби мусимо тепер же

стати, мусимо до неї належито приготувати ся. Мусимо виставити в усій повноті наші національні постуляти і змагати до переведення їх в життя. Тільки тоді загальні політичні свободи будуть мати для нас реальну вартість, коли цілий український народ, ціла українська земля дістане загарування повної своєї самоуправи. Але се треба вибороти. А в сій боротьбі потрібна організація, потрібні матеріальні засоби. Може вже недалекий час, коли сотні тисяч полонених Українців повернуть до рідного краю, щоб там приложити свої руки коло збудовання нової вільної України. Поки се наступить,—використаймо тут час, zorganizуймо й складаймо датки на Український Бойовий Фонд. І вже тепер, як можемо і чим можемо, підпомагаймо революцію, бо перемога революції є й нашою перемогою. Сконцентруймо всі свої духові й матеріальні сили на одну велику ціль—привернення волі й незалежности нашій рідній землі—Україні!“

Жертви надсилайте під адресою часопису „Громадська Думка“ з допискою: „На Український Бойовий Фонд“.

Заява Українців до міністра заграничних справ Мілюкова.

„Українське бюро у Швайцарії“ вислало до Мілюкова, російського міністра заграничних справ, письмо слідує змісту:

„Українське бюро вітає тимчасове правительство Росії, яка визволила ся від тяжкого ярма царизму. Ніякий народ Росії не терпів так дуже під гнетом старого режиму, як Україна. Як українська республіка під Богданом Хмельницьким злучила ся Переяславським договором із своєю власної волі з Московщиною, то запевнила собі цим договором повну незалежність. Та мимо найсвятіших обіцянок царя шанувати вольности української нації і заховати їх незламаними,—потоптано ногами ті права одно за одним брутальною силою.

Освячене право удержувати з заграницею свої дипломатичні зносини, мати національне військо, ма-

ти самостійне правительство, власне судівництво, а навіть свободне уживання рідної мови,—всі ці права зістали ся чергою здавлені і знищені зовсім. Таким способом вільна держава Україна, мимо найсвятіших обіцянок царів, зістала ся понижена до становища провінції, в якій не було ні справедливости, ні закону.

В цій історичній хвилі, коли московський народ за підмогою всіх інших російських народів зривав ланцюги столітньої неволі—принесите увесь український народ від Карпат аж до Кавказу Вам свої найгорячіші бажання. Він сподівається ся з найпевнішим довірем, що він від тепер дістане в руки необкреслене посідання своїх національних прав.

На руїнах старого режиму сподівається ся він побачити Росію, що повстане як федеративна республіка, якої сподівали ся великі мужі Укра-

ни від Хмельницького до Драгоманова, і як рівний із рівним думає тоді зайняти своє місце між іншими народами Росії.“

До тої заяви позволимо замітити, що Переяславський договір з 1654. р. був основою відносин України до Росії в XVII. столітті, а тепер він не вистарчає, а що найменше мусить бути підданий основній ревізії, щоби українському громадянству „необкреслене посідання своїх національних прав“ було як слід забезпечено на основі вимогів життя в XX. столітті. Окрім свободних

дипломатичних зносин із заграницею, свого війська, своєї адміністрації й судівництва та всіх шкіл на українській мові, мусить бути запевнено Україні право мита (тамож. „пошлин“), експлуатації українських копалин та земель, право накладання податків, право означення проценту на кошти й довги цілої держави українському парламентові в Києві, як що міжнародне положення не дозволить нам визволити ся від всіх довгів, які зробила царська Росія не в наших інтересах.

II.

Ведляр, 8 квітня 1917.

По невдачах революції в 1905. році настали в Росії страшні часи реакції. Всі темні сили, мов би передчуваючи недалекий свій кінець, зібрали ся разом, щоб здушити в народі вже в зародку всі прояви свободної думки та вільного слова. Настали часи сумної пам'яті Столипіна, що протягом двох років загнав у тюрму не менше й не більше як 181 тисячу свободних горожан. Тюрма за кожне свободне слово, тюрма за всяку хоч би як слушну критику чиновницької самоволі,—всюди чути було лиш один брязкіт тюремних ключів. Аж до вибуху нинішньої революції мучилось, як сказав на останнім засіданню Думи депутат Чхеїдзе, 237 депутатів з попередніх Дум, а другі коротали свій вік, як каторжники, по Сибірі. Поруч із тим хабарництво та продажність чиновництва росла з дня на день.

Серед таких то обставин російське правительство (не наперед) розпачало війну з Німеччиною. І недовго треба було ждати, щоби вся слабість царату та його правительства виявилась в цілій своїй наготі. По тяжких погромах російської армії на мазурських болотах та Горлицями, приятелі наших народних мас не сумували, бо знали, що це не погром народу, а погром деспотизму та самодержавія. Бо вони знали, що як неудачна війна з Японією викликала в Росії революцію, а та принесла деякі полєкші для страждаючого народу, так і ця війна може скінчитись одним: погромом царату і самодержавія і перемогою демократії та свободою всіх народів Росії.

Не всім нашим товаришам, що в 1914. році тай опісля кинули свої рідні сторони, довелося діждати цієї радісної хвилі, яку переживає тепер Росія, а з нею й український народ. Багато з них лягло в могилу, не знаючи навіть за що положили вони свої молоді голови. А чи з тих, що остались до нині, багато надіялось, що ця війна ще поки скінчить ся, принесе так далекосяглі зміни? Одні з них вірили в незломну силу царату, другі, хоч мали деякі сумніви в його непохитність, але боялись, що народ, змучений довготривалою війною та злиднями, не збере настільких сил, щоб виступити чинно до боротьби з царатом.

А однак, коли терпець увірвав ся, сила звідкілясь взяла ся... Вистарчило п'яти чи шести днів завязаного бою з царськими посіпаками на улицах Петрограду та Москви, щоб повалити злу силу, що виросла кривдою цілих поколінь. Перед очима нашими лежить розбитий царат, двері тюрем відчинили ся й виїшли на волю тисячі борців за права народу. Народ братаєть ся з солдатами і разом з ними радить над своєю будучністю, бо ж ті солдати це його діти, що може чи не найбільше всіх досі страждали.

Коли корабель тоне, то криси з нього втікають,—каже пословиця. Так відскочили від царя всі його дотеперішні приятелі та дорадники, що стільки лих накопили, а в кінці і самого царя загнали в пропасть. Ті, що недавно ще так голосно кричали, що єдиним спасенням Росії являєть ся самодержавіє, сьогодні кличуть у до недавна ще чорносотенній газеті

„Русская воля“: „Хай живе республика!“ Ті, що вчора голо-спили, що спля й будучність Росії лежить в єдності, для котрих фраза: „єдина, свята, неделімая Русь“ була релігійною догмою, сьогодні в газеті бувиного міністра Протопопова („Русская воля“) пишуть, що будучність Росії зависить від освободження всіх „інородців“. Вчорашні ненависники „інородців“ сьогодні голосять, що всім „інородцям“, які живуть в Росії, „дана буде“ автономія й що на руїнах деспотичної монархії виростуть республіки поодиноких народів, звязаних в одні великий союз, в одну сімю. Так заговорили умірковані політики Москалів, бо прийшла революція, прийшла до діла сила народу.

Все, що до недавна „від Молдаванина аж до Фіна на всіх язиках мовчало“, як казав Шевченко, заговорило нараз тисячма язиками, домагаючись поширення громадянських прав, домагаючись привернення давних прав, зтоптаних бруталною стопою деспотичного правління. І Фінляндці, і Естонці, і Кавказці та Вірмени шлють своїх послів до Петрограду, щоби ті домагалися від нового правительства автономії для їхніх країв.

Не мовчить і наша ненька Українц. На вулицях Київів відбувають демонстрації, збирається народ товпами, співає визвольні пісні та домагається незалежності. Так і повинно бути, бо ми не гірші від інших народів, бо ми не мало пролили крові за свободу народів Росії! Починаючи від великого предтечі сучасної рево-

люції, нашого поета Тараса Шевченка, що десять літ перемучився по тюрмах та киргизьких стінах за те, що добра бажав народові, а кінчаючи українським робітником і селянином,—наш народ все стояв в перших рядах борців за волю народню; тому нині та воля має бути й нам дана, бо ж і ми потребуємо власної хати.

Вже упав старий лад, упали старі порядки, і внутрішній розклад Росії довершується. Виринають на верх нові творчі сили, які творять нове життя. Український народ мусить в тім процесі відіграти важну ролю. Ми—народ молодий, хоч старий культурою; в наших народних органахі дрімає укрита, ще невичерпана енергія, котра при відсутности внішнього гнету переменить ся в могутчу силу, що може рішити, як за часів Хмельницького, про будучність східної Європи. Але від часу Хмельницького до сьогодні багато змінило ся. Ми тоді не чули в собі настільки сили, щоби стати на власних ногах. Нині політичні обставини зовсім інші, а з другого боку народ набрав більше віри у власні сили. Ми не хочемо, щоби наша судьба була вічно залежною чи то від польського, чи то російського правительства, хоч би воно було як найбільше поступовим.

Ми хочемо самі рішати о своїй долі. Ми бажемо правительства демократичного, українського, покликаного волею українського народу до правління нами. Ми хочемо Самостійної України!

Капе.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ.

Тяжке положення правительства.

Теперішнє тимчасове правительство старається приєднати робітників і кочне хоче втягнути в склад кабінету крайніх соціалістів, щоби змусити робітників до послуухи своїм наказам. Але Чхеїдзе не хоче вступати до кабінету, щоби мати вільну руку. Правительство саме тепер веде переговори з комітетом робітників і салдатів, щоби вибори до установчих зборів в Москві оголошити аж у половині літа, але народ хоче зараз проголошення тих виборів. Форма, як саме мало би взяти участь у виборах військо, ще не означена. Політичне положення є поки що у безладі. Комітет робітників і салдатів контролює всі вчинки правительства так, що його установи перед оголошенням мусять мати подтверження сього комітету.

Войовничий настрій російського правительства.

Міністер заграничних справ Мілюков написав меморіал до Вільсона з відозвою, щоби Сполучені Держави як найскорше прилучили ся до війни, як воююча держава. Утворив ся воєнний кабінет із сімох членів, між якими стрічаємо ки-

люції, нашого поета Тараса Шевченка, що десять літ перемучився по тюрмах та киргизьких стінах за те, що добра бажав народові, а кінчаючи українським робітником і селянином,—наш народ все стояв в перших рядах борців за волю народню; тому нині та воля має бути й нам дана, бо ж і ми потребуємо власної хати.

Вже упав старий лад, упали старі порядки, і внутрішній розклад Росії довершується. Виринають на верх нові творчі сили, які творять нове життя. Український народ мусить в тім процесі відіграти важну ролю. Ми—народ молодий, хоч старий культурою; в наших народних органахі дрімає укрита, ще невичерпана енергія, котра при відсутности внішнього гнету переменить ся в могутчу силу, що може рішити, як за часів Хмельницького, про будучність східної Європи. Але від часу Хмельницького до сьогодні багато змінило ся. Ми тоді не чули в собі настільки сили, щоби стати на власних ногах. Нині політичні обставини зовсім інші, а з другого боку народ набрав більше віри у власні сили. Ми не хочемо, щоби наша судьба була вічно залежною чи то від польського, чи то російського правительства, хоч би воно було як найбільше поступовим.

Ми хочемо самі рішати о своїй долі. Ми бажемо правительства демократичного, українського, покликаного волею українського народу до правління нами. Ми хочемо Самостійної України!

Капе.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ.

Тяжке положення правительства.

Теперішнє тимчасове правительство старається приєднати робітників і кочне хоче втягнути в склад кабінету крайніх соціалістів, щоби змусити робітників до послуухи своїм наказам. Але Чхеїдзе не хоче вступати до кабінету, щоби мати вільну руку. Правительство саме тепер веде переговори з комітетом робітників і салдатів, щоби вибори до установчих зборів в Москві оголошити аж у половині літа, але народ хоче зараз проголошення тих виборів. Форма, як саме мало би взяти участь у виборах військо, ще не означена. Політичне положення є поки що у безладі. Комітет робітників і салдатів контролює всі вчинки правительства так, що його установи перед оголошенням мусять мати подтверження сього комітету.

Войовничий настрій російського правительства.

Міністер заграничних справ Мілюков написав меморіал до Вільсона з відозвою, щоби Сполучені Держави як найскорше прилучили ся до війни, як воююча держава. Утворив ся воєнний кабінет із сімох членів, між якими стрічаємо ки-

Львова, як президента міністрів, міністра війни, м. рільництва, м. фінансів, м. заграничних справ, мін. залізниць і мін. справедливости Керенського. На це оголосив російський соціаліст Ленін у швейцарській часописі жадання російських соціалістів, щоби правительство негайно предложило завішення оружжя. Далі нападає на Керенського, що він обіцяє народові вольности, а плянує обрабование Туреччини й Австро-Угорщини. З Леніном годить ся Скобелев, що Росія находить ся на порозі другої дійсної революції.

Тимчасом доходить вєсті до „Фоссіше Цайтунг“, що є перші кроки до мирових переговорів, але не з німецької боку до Англії, але з англійського боку через Австро-Угорщину до Німеччини. Видно хоче Англія „підвести під церкву“ Росію. Хто поспішить ся з миром, той вииграє більше!

Зміни й настрої у російському війську.

Російське військо під проводом начального командіра Алексеєва зложили присягу вірности новому правительству до скликання установчих зборів. З генералів не признали нового правительства ген.

Евєрт і Брусілов. Правительство видало розпорядок не доставляти засобів поживи неслужняним арміям, і через це ген. Евєрт і Брусілов мусли покинути команду, а їх місце заступив ген. Лечицький. Ген. Іванов провадив 50.000 на замирення столиці, але армія його опустила, прийняла депутацію збунтованих полків і він мусив утікати. Його небавом увязнено в Київі. Начальний провід армії обняв ген. Рузьський.

Зараз переводить ся реформа в цілїм війську після взірця внутрішньої організації англійської армії. Знесено право шляхецтва для іменовання головнокомандуючих і генерального штабу. Заведено вибір офіцерів через безпосередніх начальників. Наложено на начальників відповідальність за вибраних ними офіцерів. Салдати через своїх представників у своїм комітеті домагають ся забезпечення свого впливу на іменування найвищого військового начальства. Утворила ся унія (союз) офіцерів, зложена з 28.000 членів. Вони стоять на становищі, що в Росії треба завести демократичну республіку. 1500 старих офіцерів дістало відпустку. Часть офіцерів стоїть за установою соціалістичної республіки в Росії.

Петербурзька телеграфна агенція доносить дня 29. березня ось що: „Семенівський полк виступив вчора з музикою перед Думою з червоною хоругвою, на якій був напис: „Вільні салдати Семенівського полку! Салдати до окопів! Робітники до заводів! Війна до посліднього дугу! Хай живе воля, хай живе республика!“ До них промовляв Чхеїдзе, Родзянко серед одушевлення. Потім ішов третій полк стрільців з марсельською на устах, до якого промовляв Чхеїдзе й Скобелев, потім заявила ся депутація 30 членів з чорноморської фльоти. Вкінці подякував всім Гучков, міністер війни. Та мініфестація мала воєвничий настрій!

На основі розпорядку генерала Поліванова належить право російському салдатові по відбуттю служби одягати ся в цивільний одяг і опускати казарму. Офіцери мають із салдатами говорити, як із товаришами, а салдати не мають уживати словословних титулів до начальства; відносини між офіцерами, а салдатами мають основувати ся на рівноправности.

Послїдні вєсті з Штокгольму доносять, що три четвєртини петербурзьких офіцерів стоять на боці союзу салдатів. Раз-у-раз відбувають ся за фронтом арештовання активних генералів. Після звідомлень салдатеького союзу 31. березня арештовано шефів дївізій і коминдірів брігад в Архангельську, Тулі, Харкові, Саратові і відвели їх власні салдати до військової тюрми. На балтійськїм фльоті вибухли знову розрухи. Багато офіцерів убито, роботи в пристані Кронштаді застановлено.

Настрої селян.

Бюро англійське Рейтера доносить: „Заявив ся республіканський союз селян в Думі й видав маніфест до селян, що під республіканським правительством селянам буде краще й їх потреба землі буде задовоена. В маніфесті говорить ся ось

що: „Досі учено нас по церквах і школах, що люди, які правлять нами, є помазані Богом. Тепер ми сами собі є панями й візьмемо свою долю сами в руки. Дбаймо ж про те, щоби нами не правили з ласки Божої, але ті, що хочуть нашого добра й до яких ми маємо довіру!“

Розлам робітничих партій.

Рада робітничих партій розпала ся, через те, що часть заступників робітників піднірає нове правительство й хоче далі вести війну. У більшости робітників і салдатів повстало велике недовіре проти даніших своїх заступників. Вони вибрали новий виділ, т. зв. **Центральний комітет робітничої партії**, що оголосив себе властивим заступником робітників. До його прилучили ся урядники телеграфічні, залізничні й поштові. Цей комітет має в руках більшість комунікації, особливо всі залізничні на фронт. Всі петербурзькі полки злучили ся з цим комітетом. Органом цієї робітничої партії стала соціалістична часопись „Правда“.

Провідники соціалістичної ради відбули нараду в Таврійській палаті, як би обмежити владу центрального комітету робітників. Партія максималістів хоче втягнути всі робітничі партії до праці над миром. Рада робітників ухвалила видати мировий маніфест, в яким жадається визволення народів з ярма автократії і збратання народів, як і кінця різні людської в теперішній війні. Думський посол Соколов, що належить до езекутивного комітету робітників заявив англійському кореспондентові осьяку далеко йдучу програму російських робітників що до будуччини: 1) не заключувати окремого мира, 2) сотворити світовий мир на основі самоуправи кожної нації, 3) установити мировий суд між народами, 4) обмежити зброєвій. Се, як бачимо, є максимальна програма російських робітників.

Революція на Україні і її домагання.

Ціла південна Росія прилучила ся до революції без великих жертв. В Харкові відбула ся велика маніфестація громадянства, зложена з 30.000 представників різних організації за українською республікою. В Київі знесено й розбито на дрібні кусники пам'ятник Столипіна. У Петрограді на площаї перед казанською катедрою відбула ся велика маніфестація „інородців“. Українці носили хоругви з написами: „Хай живе українська республика! Хай живе російська федерация!“ Думка про російську федерацію поширюється ся завдяки українській агітації. „Русская Воля“ заявляє ся за утворенням Сполучених держав Росії, зложених із національних областей.

Українські часописи, застановлені з початком війни, стали виходити наново. Таксамо розпочали наново свою діяльність усі українські товариства, які були розв'язані.

Конфіскація маєтків.

Правительство видало розпорядок, що всі державні маєтки, з яких побирали доходи родичі царської фамілії переходять на кошт держави. Під натиском робітничих партій

правительство постановило всі маєтки церковні й монастирські забрати на власність держави, щоби знайти засоби для докінчення війни—але боїть ся ворожої агітації полівства.

Заговор князів на новий лад.

В Петербурзі арештовано вел. кн. Бориса Володимировича під закидом участі в тийнім заговорі, щоби поставити на престол Росії вел. кн. Николая Николаевича. Опріч сього арештовано цілу родину Распутіна разом із чималим числом офіцерів.

Не 1000, а 2000 голосів!

Після донесення французьких часописей із Петербурга прийшло вчора (3. квітня) до бурливого засідання у Виділі салдатських і робітничих послів. Член сього Виділу Богданов поставив внесення, щоби зменшити число послів, яке виносить 2000 послів від салдатів, 800 послів від робітників. До Виділу входять щойно ті послі, які мають не 1000, а 2000 голосів. Проти того станули всі робітники, бо зменшення їх у Виділі зашкодить справі робітників, які роблять роботу революційну, звязавши села з городами революційними ідеями. Супроти того поки що не прийшло до ухвали.

Але се не виключено, що така ухвала може перейти, тоді ми му-

симо бути приготовані на це, що наш посол мусть мати найменше 2000 голосів. Тому не гайте ся, товариші, зібрати як найбільше голосів, щоби наш посол дістав право вступу до цього Виділу.

Що до Установчих Зборів у Москві, то вибори до їх хоче правительство відложити з огляду на се, що увесь народ тепер або на полі битви, або в неолі. Тепер вибирали би послів тільки інвалідів і утікачів з фронту. Тому після гадки болгарського посла Різова до виборів мусять бути допущені салдати на фронті і 2.000.000 полонених в Австрії й Німеччині, які мають найближче право взяти участь у перебудові нової російської держави своїми голосами через своїх послів.

Припинення часописей.

Під натиском робітничих партій припинено часописи „Земщина“, „Голос Росії“, „Колокол“, „Русское знамя“, які промовляли за поворотом старого ладу. Остерезено часописи „Речь“ і „Известия“, що їх теж припинять, як вони будуть агітувати за веденням дальшої війни. Арештовано редактора соціалістичної часописи „Правда“ під закидом, що він провокатор, підставлений старим правительством.

Офіційне становище осередніх держав до нової Росії.

Іменем Німеччини заявив канцлер держави Бетман Гольвег у своїй промові у парламенті дня 29. березня становище до нового ладу в Росії ось якими словами:

„Російські події світового значіння стоять на чолі випадків. Оскільки можемо тут оцінити, цар Микола внів жертвою власної традиційної вини. Прусію лучила з Росією традиційна приязнь, але в російським пануючим домі останнім представником давних добрих відносин був властиво Олександр II. Не тямлячи про столітні звязки, які лучили сусідні держави, ані того, що обох країв не ділили ніякі суперечні інтереси, цар по раз більше переходив на бік антанту й нарешті попав у таку повну залежність від воєнної партії, що в історичних днях в липні 1914. р. не послушав зазиву німецького цесаря до давньої приязни.

Одною з улюблених вигадок наших ворогів є те, що німецьке правительство підпирало мовляв реакційний, автократичний режим у Росії. Вже рік тому тут у парламенті я сказав, що се твердження просто минаєть ся з правдою. Коли в 1905. р. Росія наслідком війни з Японією, а опісля—революції, була в поважних клопотах, німецький цесар радив цареві на підставі своєї особистої приязни, щоби той не протиставив ся вже довше оправданним бажанням народу в справі реформ, отже зробив зовсім противне, ніж балакають наші вороги. Але цар пішов иншою дорогою, яка не відповідала ані інтересам його краю ані нашого краю. Адаже в Росії, занятій внутрішньою перебудовою, не було би місця на безглузде забірчих змагань, які

в кінці довели до цієї війни й так сильно обтяжили давніше правительство, що навіть трудно здобути ся на природне людське співчуття для скиненого пануючого дому.

Яким шляхом підуть справи далі, сього ніхто не може вгадати. Для нас становище супроти російських подій є ясно означене. І дальше будемо держати ся принципу не вмшувати ся до внутрішніх відносин чужих країв (оплески). Неприхильні нам розпускають усіма способами поголоску, що Німеччина хоче здавити щойно виборену свободу російського народу, що німецький цесар бажає повернути пановання царя над поневоленними підданими. Сі видумки є брехню й очерненням, що зазначають з цілим натиском. Як російський нарід уладить свій дім, се є виключно його власна справа, до якої ми не вмшуеть ся. Ми бажаємо, щоб відносини в Росії так уложили ся, щоби Росія стала сильною опорою мира (ясні оплески). Коли новий лад причинить ся до улешення зближення обох народів, які потребують добрих сусідських відносин, то повітаємо се з радістю (оплески). Досить натерпіли ся ми від помилок давної Росії, яка покривала убийчий замах Сербії на Австро-Угорщині, яка в грудні 1916. р. перша з наших ворогів з насміхом відкинула наше мирове пропозиція. Російський нарід, який певне не бажав цієї війни, може бути спокійний, що не будемо яким небудь способом вмшувати ся. Бажаємо тільки, щоб як найшвидше могли знов жити з ним у мирі (оплески), — в мирі почеснім для обох сторін.“

Іменем Австрії заявив офіцій-

ній часопис „Фремденблат“ міністер загранічних справ ось що:

„Як зміна режиму російської держави спровадить до того, що поневолені народи російського царства сізнають, що вони кожного дня враз із почвірним порозумінням можуть заключити негайний мир з осередніми державами—тоді настане кінець цієї страшної різні людей. Ми не дамо ся знищити, та ми також не хочемо нищити. Ми можемо видержати завдяки безпримірній жертовності і силі наших народів. Негорішним тисячам, але середньому стану, а передовсім широким масам належить найбільша заслуга. Чолом перед мільонами, що перено-

сять в окнах і дома всі недостачі без огірення. Прийде день, що народи австрійської монархії одержать нагороду за своє героїство.

Осередні держави є завжди готові підняти своє мирове пропозиція з дня 12. грудня минулого року. Підчас мирової конференції (наради) не конче мусть бути закінчення оружжя, як проложено давніше, але може далі провадити ся війна, бо тепер зірвані всілякі договори й багато питань не дасть ся поладити без звязку з цілістю“.

З цими заявами Німеччини й Австро-Угорщини заявили одностайність Болгарія й Туреччина.

ВІЙНА.

(від 30. березня до 5. квітня 1917).

На німецько-французьким фронті трінають завзяті бої піхоти, передовсім розвідників, при сильнім артилерійнім огні коло Артоа і Арра. Коло Перонь уступили Німці о 2 кілометри взад. Коло Соасон відбили Німці наступи противників. Те саме в Шампані коло Ніпон. Німецькі аероплани зістрілили 9 літаків і 2 прикріплені бальони.

На російсько-литовським фронті були наступи Росіян коло Новогрудка, над Шарою й під Динабургом; наступи відбито.

На українським фронті була боротьба артилерією коло Золочева і над Золотою Липою. Німці захопили над Стоходом причілок Тоболи, а в долині Бистриці взяли 200 полонених.

На македонським фронті відбувають ся наступи Болгар коло озер Охрида і Презба. Там здобули Болгари кілька скорострільів. Армія Серая, здаєть ся, хоче відступати зовсім.

На італійським фронті на височині Карс відбуваєть ся артилерійна перестрелка. Австрійці, взявши містечко Вігля, захопили знов 520 полонених і 12 скорострільів.

На турецьким фронті прийшло до великої битви у Палестині коло Гази між Турками й Англійцями. Турки побили Англійців, які й відступають з поспіхом взад до Синаю.

За весь час ведеть ся боротьба підводними суднами, якими тепер замкнули Німці й Біле море, що саме стало відморзати.

Вісти з Росії й зі світа.

Білоруси в полоні.

Білоруська часопись „Гоман“ пише про рух Білорусів: „Білоруси в німецьким полоні, слідом за Українцями, починають помаленьку гуртувати ся і приступати до національної білоруської роботи. Не кажучи вже про це, що білоруська газета розходить ся в таборах полонених у тисячах екземплярів, що туди йдуть великі стоси білоруських календарів і інших книжок, а тепер там підіймаєть ся думка уладити свій білоруський театр. Як нас повідомляють, думка ця заявля ся найперше в таборі полонених Мюльфінген. Там виписано вже білоруські сценічні твори, як „Павлінка“ і інші“.

Хай же табір у Мюльфінген послужить прикладом і для других полонених Білорусів, яких у Німеччині багато тисяч!

Освободження митрополита Шептицького.

Нове правительство постановило знести кару смерті. Міністер судівництва Керенський за згодою правительства зніс процеси політичні, на основі чого правительство увільнило увязненого в суздальським монастирі уніязького митрополита гр. Андрія Шептицького і дозволило йому вернути ся до Галичини.

В справі автономії України.

Передреволюційні наради Українців із кадетами.

Дорогою через нейтральні краї доходить до нас звістка, що в

Москві кілька тижнів перед вибухом революції відбула ся нарада Українців із представниками кадетів у справі автономії України.

Українські представники предложили на нараді докладніше оброблений проект автономії України й домагали ся від кадетів, щоби вони дали свою згоду на нього. Одначе наради сі не довели до бажаного результату, бо не прийшло до порозуміння в справі конкретних границь політичної автономії України. Цікавим є сам факт наради й те, що кадети, які в останніх часах перед війною ставили ся негативно до політичної автономії України,— в 1905. р. вони були згодили ся на се наше домагання—тепер знов признали принцип політичної автономії України.

Збори за республікою.

„Berliner Tageblatt“ доносить, що минулої неділі в Петрограді відбуло ся коло 100 народних зборів, на яких домагало ся демократичної республіки.

Остання година царського правительства.

Шведські часописи подають вістку, що годину перед здобуттем революціонерами Петропавловської кріпости, повішено з наказу старого упадаючого правительства 400 студентів за участь в останній демонстрації. Так прощало ся царське правительство з властю в останній годині.

Чхеїдає домагаєть ся голосовання війська про війну і мир.

Женеvська часопись „Echo de Paris“ доносить з Петрограду: „Положенє стає щодня менше ясне. Соціалістична революційна рада під проводом посла Чхеїде розповсюджує відозву з домаганням, щоб військо голосувало, чи хоче дальшої війни, чи заключення мира“.

Роспорядження міністра просвіти.

Міністер просвіти видає розпорядок, щоб усіх учителів, яких давне правительство задля їх політичних переконань скинуло з посади, повернути назад на їх становища.

З таборового життя.

—Тісніщі вибори до Народної Ради. В середу, 4. сього квітня, відбули ся тісніщі вибори до Народної Ради. Виборців тепер у таборі значно зменшилось, бо багато виїхало на роботи. По всім округам було вибрано 24 послів, яких недоставало після першого голосовання, так що тепер кожда округа має повне число послів.

Але фактично 40 послів ще немає, бо кілька кандидатів зістались при першому голосованню вибраними по кількох округах. Ці кандидати мусять зректись ся тепер зайвий міст і таким робом лишаєть ся незанятих 7 посольських міст, на які треба вибрати послів на доповнюючих виборах.

Розпис на доповнюючі вибори робить ся наново, як і на перші вибори; доповнюючі правила й речениць тих виборів буде окремо оголошений головою виборчої комісіїю Генеральної Старшини.

Юрко.

—Т-во старших ім. Івана Мазени. 4. квітня с. р. відбуло ся засідання т-ва. Принятий був звіт з діяльності Управи й скарника, та обговорені ріжні адміністративні справи.

Юрко.

—„Січ“. На чергових сходинах товариства 5. квітня с. р. прийнято 18 нових членів (всіх січовиків с 327), з яких 4 мешкає в таборі, а решта на робітничих командах Наубори і Ацбах. Велику дискусію викликало прохання т. У-ка прийняти його до Січи. Робили йому закиди, що він за довгий час свого пробування в нашому таборі свідомо не брав активної участі в національній українській роботі, підкреслюючи свої інтернаціональні переконання. Інші товариші впевняли, що У. свідомо тепер вписуєть ся до Січи і працюватиме на її користь. Голосованням т. У. прийнято до товариства.

Після прийняття нових членів отаман пригадав їм головні точки січового статуту, підкреслюючи вагу пильного їх виконання. Нові січовики подякували товариство, що прийняло їх до своєї громади.

На місце січового писаря т. К-го, що відїхав з табору, вибрано т. Ш-го.

При кінці забрав слово т. Т-кий і коротко познайомив присутніх з заходами Союзу В. У. в звязку з російською революцією. На жаль, за браком часу не можна було поговорити про се більше докладно.

7. і 8. квітня (Благовіщення й неділя) січовики мають бути в уніформах.

Січовик А-к.

Листи з робітничих команд.

I.

Ми получили ваші книжки, які я просив у вас, за що щиро дякую вам всім і щире спасибі всім землякам за те, що ви перше всего прислали мені цю коротеньку історію. Я читав і не відривав ся. Хоч я трохи й знайомий із нею, але мої товариші деякі й не чули, то я їм читав і розказував. Я читаю ваші книжки й газети і наче мені хто близький таке рідне й миле говорить. В цю минуту я забуваю за все, тільки серце мені тихенько шепче: „волі, волі!“ Бо я ж той українець, який любить волю, я ж люблю свою рідну Україну й знаю, що треба ставати до боротьби, бо настає пора.

T-ко. к-да Mithelbacher Hüffe.

II.

Щиро дякуємо за прислані книжки. Люде дуже задоволені читанням апостолської правди „Кобзаря“. Я прочитав у „Громадській Думці“, що ви й обмінюєте мандрівну бібліотеку. Прошу й нам обмінити; бібліотекарем вибрали мене.

К-да Бринігауз П-ень.

III.

Т-во „Самостійна Україна“! Вже півтора року ми находимо ся на роб. ком. В таборі не були й не одержували ніяких листів, ні книжок. До нас дійшла чутка, що в таборі т-во „Сам. Україна“ заснувало мандрівні бібліотеки для роб. команд. Отже зараз ми хочемо користувати ся мандрівною бібліотекою й просимо вас вислати нам її, а ми будемо дбати, щоб всі книжки були цілі й не марнували ся.

К-да № 6444.

IV.

Шановні товариші і всі земляки в організаціях! Шлемо вам привіт і щиро подяку за вашу невтомну працю, що ви кладете своє життя на боротьбу за кращу долю України і своєю просвітною працею дали їй нам багато дечого узнати.

Щиро дякуємо за мандрівну бібліотеку; ми одержали шість книжок і дуже ними зацікавили ся. Вишліть, ще книжок, ми з великою охотою будемо читати.

Ком. № 1499.

Жертви.

На часопись „Громадська Думка“.
Від В. Л на—35 ф., К. Р-дь з ком. Ehrinshausen № 2160—20 ф., разом —55 ф.

Від Ів. К-ця з ком. Kredenbach № 1518—30 ф.

На волинські школи.

З коман. Asslag 16 м., з коман. Allendorf 2 м., К. Б-к з ком. Ehrinshausen № 2160—50 ф., разом 18 м. 50 ф.

На пам'ятник помершим полоненим.

З ком. Quweck № 1606 від т.т. Д-лей 50 ф., А-ко 1 м., С-ко 10 ф., Б-ко 25 ф., Ш-го 50 ф., К-к 10 ф., С-к 50 ф., Г-ко 20 ф., В-да 50 ф., Б-т 1 м., Б-ко 1 м., Т-ко 5 ф., М-т 10 ф., Д-ко 50 ф., Т-ко 50 ф., Л-кий 50 ф., І-ко 1 м., М-ній 20 ф., Д-кин 30 ф., О-ко 70 ф., Т-ц 50 ф., Л-к 50 ф., К-ій 50 ф., і Ш-ко 50 ф., разом 11 мар. 50 фен.

Ком. Deckenbach від А. П-го 60 ф., ком. Lahnsdorf № 6136 1302—4 м.

Від ком. Mainzlar № 206—9 м. 14 ф. „ Kerkerbach № 2582, від т.т. Ш-на, Г-на і М-ко 10 50 ф., разом 1 м. 50 ф.

Від ком. Niederwalluch 1 мар. 50 ф. „ Wächtersbach № 2627—2 м. 55 ф. і від т. С. М-ва 50 ф., разом 3 м. 05 фен.

З ком. Weisel від т.т. П-ік № 2669—1 м., П-ас № 1140—1 м., П-ко № 1141—1 м., П-ов № 3185—10 ф., В-ий 1035—10 ф., Д-на 870—5 ф., Н-ко 1221—5 ф., З-ій 1204—50 ф., К-ак 2175—5 ф., Т-ко 1628—5 ф., М-ій 3696—5 ф., С-ко 3376—25 ф., М-ра 3387—10 ф., Б-ов 3383—5 ф., Б-ка 3395—15 ф., А-ко 3366—20 ф., М-ко

3418—5 ф., Д-ко 9333—30 ф., Д-ун 3397—50 ф., М-та 3160—10 ф., К-ен 3386—15 ф., Ч-ов 3419—30 ф., П-ий 3321—10 ф., Ж-ов 3394—30 ф., М-в 3390—10 ф., С-ко 3416—10 ф., Н-ок 3435—20 ф., К-ко 3458—10 ф., С-ко 3416—10 ф., Н-ок 3435—20 ф., К-ко 3458—10 ф., М-ко 3436—15 ф., Д-ий 3415—10 ф., І-ка 3392—10 ф., С-ма 4499—10 ф., К-ов 3433—10 ф., С-ець 3431—15 ф., Х-ля 3316—10 ф., Р-ко 3359—50 ф., і К-ян 3378—10 ф., разом 8 м. 40 ф., а одержано 8 м. 45 ф.

На „Союз Визволення України“.

З ком. Ehrinshausen № 2160 від т. І. К-ка 30 ф.

На украшу могил Т. Шевченка.

З ком. Ehrinshausen № 2160 від т. Н. П-ва 50 ф.

На хорях в лазареті.

З ком. Ehrinshausen № 2160—1 м. 20 ф., І. Ю-ва 30 ф., В. Л-их 50 ф., разом 2 мар.

На просвітні цілі.

З ком. Kaunkenhaien № 1952 від т.т. П-ва 10 ф., Ш-на 20 ф., М-ко 10 ф., Г-ші 10 ф., П-на 10 ф., А-ко 10 ф., К-ва 15 ф., П-го 10 ф., К-тая 10 ф., П-ва 10 ф., К-го 20 ф., Я-го 10 ф., Г-ко 20 ф., В-ва 10 ф. і 2 м. 5 ф., разом 3 мар. 80 ф.

На Т-во „Воля“.

З ком. Hingerdorf від т. У. З-ко 1 м. і з ком. Abensdorf № 2881—2 м., разом 3 мар.

На мандрівну бібліотеку.

В касу т-ва „Самост. Україна“ к-да Dahlbach—1 м. і к-да Mithelbacherhütte № 12—6 мар.

Таборова книгарня

має слідуочі книжки, які можна виписувати на робітничі команди через редакцію:

	М.	Ф.
Календ. на 1917 р. (Пам'ятк. книж.) С. В. У. в опр. Т. Шевченко. Кобзар 1 ч. в опр. 2 ч. в опр.	1	30
Б. Барвінський. Звідки пішло ім'я Україна?	—	5
М. Возняк. Наша рідна мова.	—	5
„ Пам'яті Івана Франка	—	40
Краснов. Що тепер дієть ся в Росії?	—	5
Олексан. Скоропис. Значін. самостійної України для европ. рівноваги.	—	5
Іван Крип'якевич. Українське військо (з малюнками).	—	10
М. Лозинський. Галичина в життю України.	—	15
А. Полуботок. З минулого.	—	5
„ Дідова казка.	—	5
Виданне полонен. Захальна книжочка.	—	10
„ „ Як опредліти вагу живої худоби.	—	10
„ „ Т. Шевченкові в 102 р. його уроц.	—	10
„ „ Мод. Менцінському.	—	5
Заклинський. Що треба знати кождому Українцеві? Світгляд І. Франка	—	5
Б. Лепкий. З історії української літератури.	—	10
І. Шишманов. Роля України в болгарськ. відроджен.	—	5
Виданне С. В. У. Наша пісня. Українські колядки.	—	5
Орест Кириленко. Українці в Америці.	—	15
С. Томашівський. Церковний бік української справи. Льонгін Цегельськ. Русь-Україна, а Московц.-Росія.	—	30
Полглот Кунце. Русин-Україн. в Німеччині (розмов.).	—	50
М. Грушевськ. Як жив український народ (з малюнк.).	—	25
В. Гнатюк. Націон. відроджен. австро-угор. Україн.	—	20
Ін. Бочковський. Фінляндія та фінляндське питаннс. Євген Левицький. Листи з Німеччини.	—	30
Виданне загально-української культурної ради. Слово о полку Ігоревім.	—	60
М. Богданович. Білоруське відродженне.	—	10
Святе письмо нов. завіту (Євангелія).	1	—
Онуфр. Солтис. Буквар для самоуків без опр. Богдан Лепкий. Чекає нас велика річ. з 10 образ.	—	30
Виданне полон. Рапштат. таб. Стінний календар.	—	20
Пр. Волод. Антонов. Хмельнич. в повісті Г. Сенкев.	—	5
Географія України С. Рудниц. І ч. (з 66 малюнк. карт. II ч. (з 48 малюнками).	2	20
Виданне С.В.У. Чужинці про українську справу.	—	2
Володимир Гнатюк. Українська народна словесність. Німецько-українська саддаська розмовна книга.	—	10
Календар полонених Українців у Фрайштадті „Розвага“ на 1916. і 1917.	—	30
	1	—

Адреса редакції: Wetzlar. Unterrichts Ausschuss, Lagerzeitung.

ТЕАТР.

НАРОДНИЙ ДІМ у таборі ВЕЦЛЯР.

У ПОНЕДІЛОК, 9. КВІТНЯ 1917 р.

Музично-Драматичним Товариством ім. М. Лисенка

буде виставлено

„БАТРАКИ“

Драма на 4 дії (малюнок із робітничого життя) Ф. Л. Костенко.

Перед початком і в часі антрактів грає духова оркестра під орудою т. Чуркіна.

Ціни на вступ: 50, 40, 30, 20, 15, 10 і 5 фен.

Початок рівно в 5½ год. вечера.